

Finnveran Rahoitus & kasvu -katsaus 2020

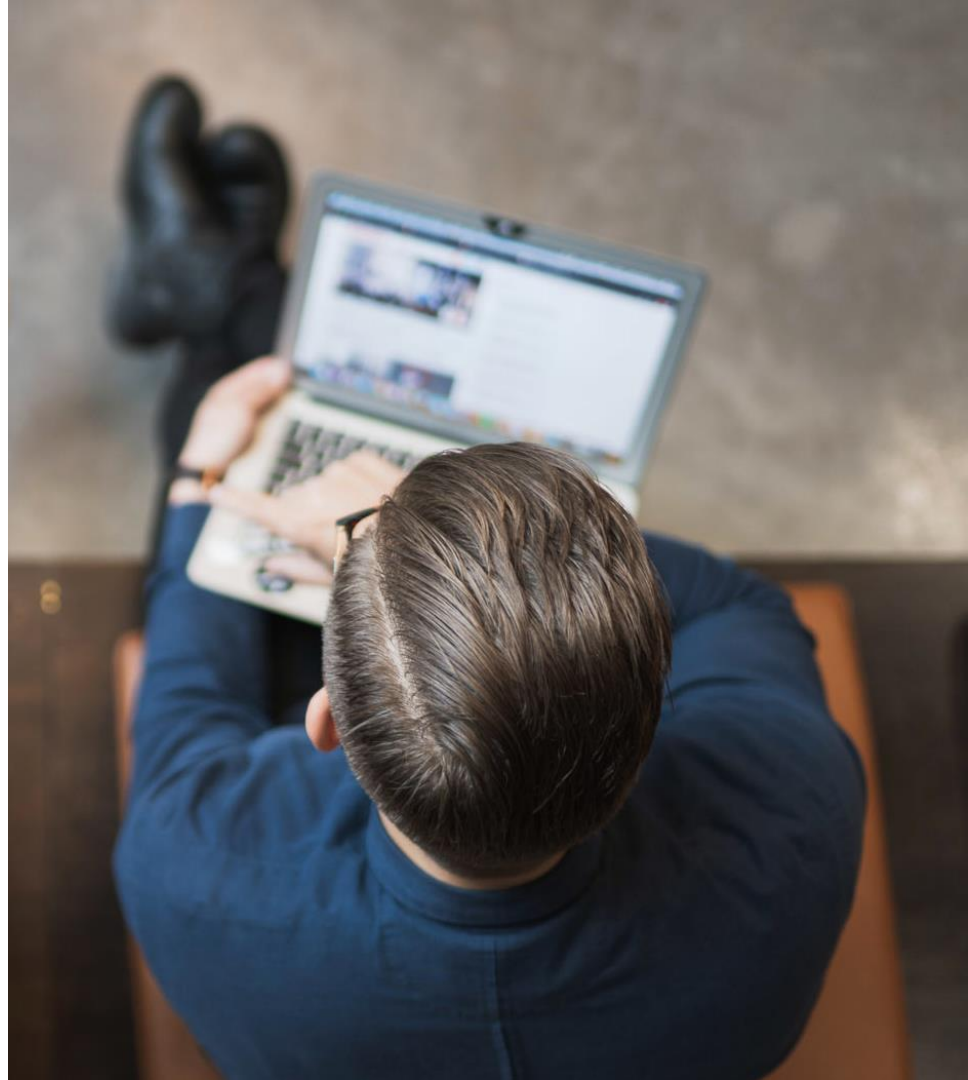
Talouden nousu koronasta on vaativa ja pitkä urakka -
Yrityksillä suuri tarve uusille lyhennysvapaille ja
käyttöpääomalle

7.10.2020

Rahoitus ja kasvu 2020 -katsaus

- Finnveran Rahoitus ja kasvu -katsaus luotaa puolivuositain suomalaista yrityskenttää ja yritysrahoituksen tilaa.
- Mukana on Finnveran rahoitusammattilaisten näkemykseen perustuvaa ensikäden tietoa kentältä, samoin kuin rahoitustoiminnan lukuihin perustuvaa analyysiä.
- Ensimmäinen katsaus julkistetaan 7.10.2020.

Keskeiset havainnot tiiviisti

- **Talous:** Nousu koronan aiheuttamasta montusta on pitkä ja vaativa urakka. Lähtökohtia heikentää se, että talouskasvussa Suomi on jäänyt pahasti esimerkiksi Ruotsin jälkeen jo pitkään. Myös työn tuottavuus on meillä polkenut paikallaan jo vuosikymmenen ajan.
- **Viennin näkymät:** Kilpailukykyä tarvitaan kansainvälisillä markkinoilla nyt enemmän kuin normaaliaikoina. Finnveran vientitakuut ovat merkittävä osa kilpailukykyä ja käytännön elinkeinopolitiikkaa, ja niiden merkitys vientikauppojen voittamisessa korostuu koronan seurauksena entisestään.
- **Finnveran yritysrahoitusmittari:** Seuraavien 6 kuukauden aikana yritysrahoituksen kysyntä asteikolla 1-10 on keskiarvona 7,9. Käyttöpääomaa tarvitaan, samoin lyhennysvapaita. Vastaajina Finnveran 79 rahoitusammattilaista eri puolilta maata.

A man in a dark suit and light blue shirt stands in a city, looking up and shielding his eyes from the sun with his hand. The background features tall, modern glass skyscrapers under a clear sky.

Katsauksen tulokset

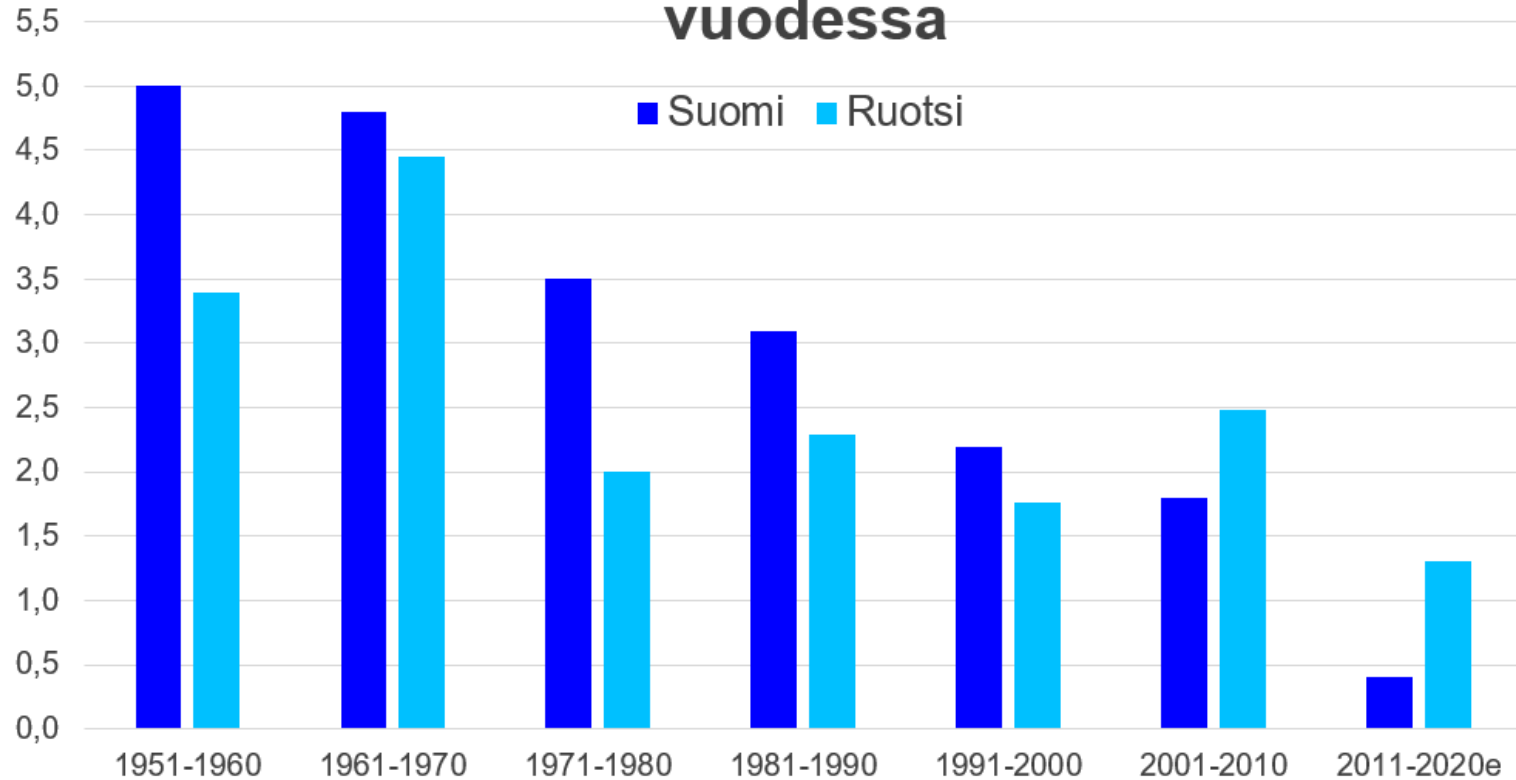
Taustalla jo menetetty vuosikymmen - Tarve talouskasvulle voimistuu 1/2

Korona pyyhkäisi keväällä pohjan tätä ja ensi vuotta koskevilta talousennusteilta. Lähitulevaisuutta on edelleen hyvin vaikea hahmottaa: arviot BKT:n laskusta liikkuvat noin 3,5–7 prosentin välillä. Myös muutokset ennusteluvuissa ovat viime kuukausina olleet suuria.

Monet palvelualat ovat menettäneet valtavasti kysyntää lopullisesti. Palveluja jätetään ostamatta ja suuri määrä erilaisia tilaisuuksia peruutetaan, eikä palveluihin ei kerry patoutunutta kysyntää, joka myöhemmin paikkaisi menetykset.

Jo ennen nykyisiä poikkeusoloja, useita vuosia taaksepäin katsoen Suomen taloutta voidaan toteutuneiden kasvunumeroiden perusteella pitää alisuoriutujana. Määrittely on perusteltu, kun listataan perusedellytyksiä, jotka olisivat mahdollistaneet selvästi saavutettua paremman kehityksen: instituutioiden vakaus, yleinen koulutustaso ja digitalisaation hyödyntäminen. Myös rahoitusmarkkinoiden toimivuutta voi hyvin pitää kasvua mahdollistaneena edellytyksenä.

BKT:n keskimääräinen kasvu, % vuodessa

Lähteet: Tilastokeskus, [Statistic Sweden](#)

Taustalla jo menetetty vuosikymmen - Tarve talouskasvulle voimistuu 2/2

Hyvistä edellytyksistä huolimatta Suomen taloudella on takanaan yksi menetetty vuosikymmen ja puoli vuotta koronan syömää kasvua. Lähtötilanne uuden kestävän kasvun tavoittelulle on vaativa.

Jos aineellista elintasoa halutaan ylläpitää ja julkisen talouden velkaantuminen halutaan saada hallintaan, tarve ripeälle talouskasvulle voimistuu kaiken aikaa.

Jos Suomi olisi kuin Ruotsi... 1/2

Vuosina 2011–2020 Suomen BKT kasvoi keskimäärin vain 0,4 prosenttia vuodessa, kun Ruotsi ylsi samalla jaksolla keskimäärin 1,3 prosentin vuotuisen kasvuun. Keskiarvojen takana ovat ennusteet, joiden mukaan BKT supistuu tänä vuonna Suomessa 5,0 prosenttia ja Ruotsissa 5,3 prosenttia (EU-komission ennuste Ruotsille). Suomen talouden korona-ajan hyvää suoritusta voi selittää teollisuuden rakenne ja yksityisen palvelusektorin monia muita maita pienempi suhteellinen osuus.

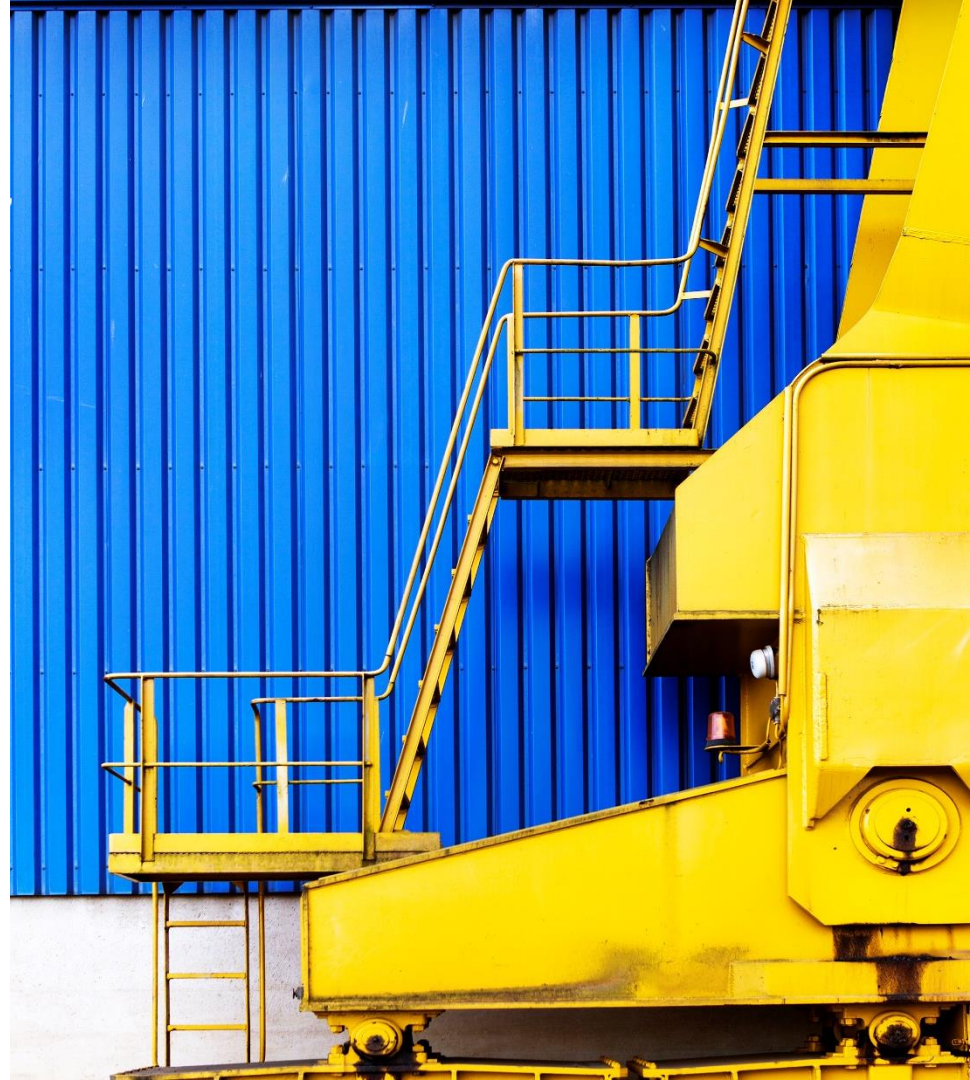
Aina viime vuoteen asti Ruotsi pystyi useita vuosikymmeniä ylläpitämään yli 2 prosentin keskimääräistä talouskasvua. Menestyksen takana on sekä monipuolista laadukasta yritystoimintaa että taitavaa, pitkäjänteistä talouspolitiikkaa.

JOS Suomi olisi kymmenvuotisjaksolla pysynyt BKT-kasvussa Ruotsin vauhdissa, olisi BKT:mme tämän vuoden lopussa yli 20 miljardia euroa suurempi kuin se, mihin nykyennusteilla päädyimme.

Jos Suomi olisi kuin Ruotsi... 2/2

Vie parhaassakin tapauksessa useita vuosia, ennen kuin koronan aiheuttama monttu maamme taloudessa on kokonaan lapioitu umpeen.

Eikä kyse ole talouden tavanomaisesta noususta taantumien jälkeen, vaan monilta osin uusista rakenteista ja toimintatavoista. Niiden muotoutuminen vie vuosia.

Työn tuottavuus määrittää talouskasvun 1/2

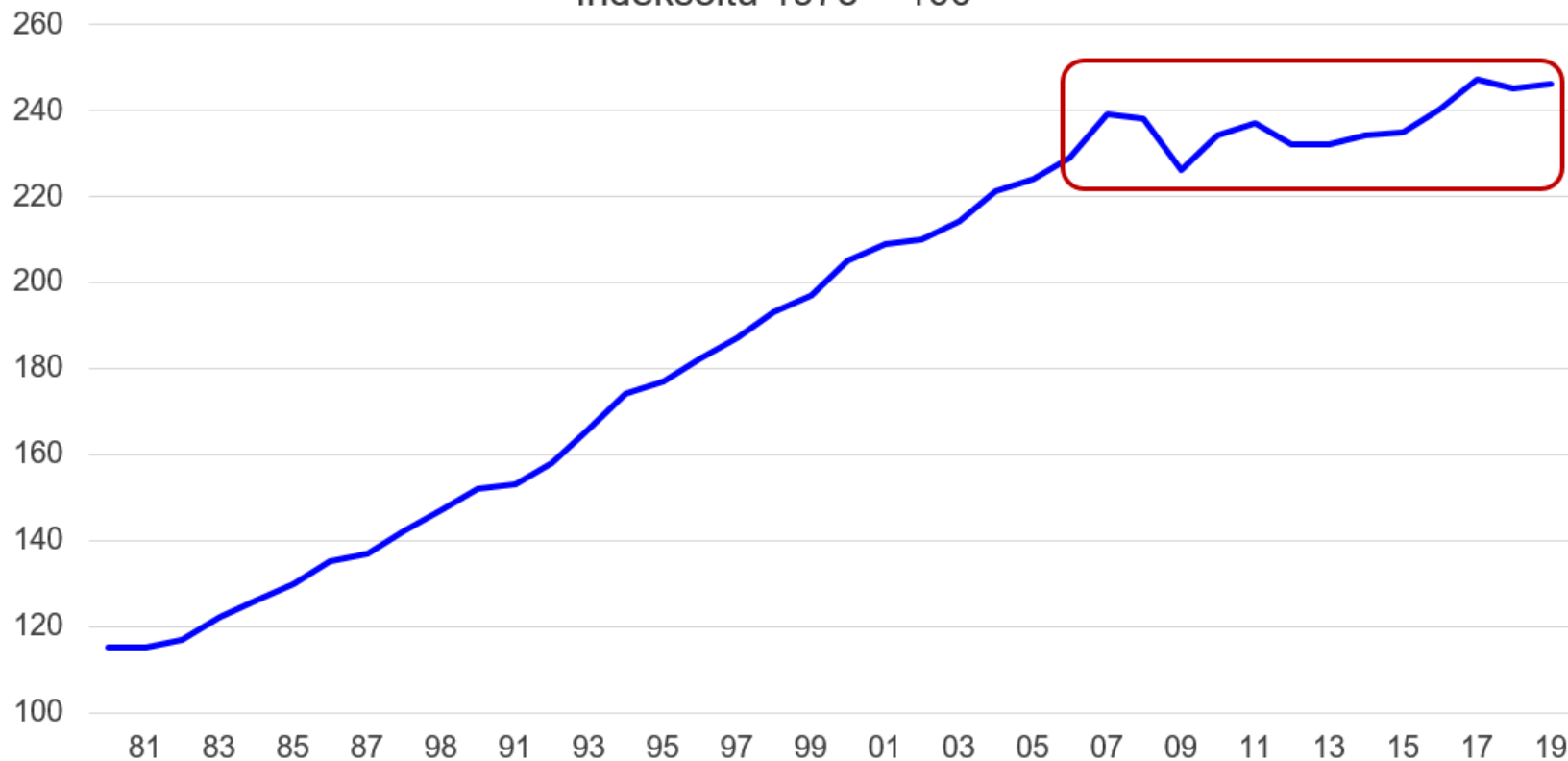
Yhden lisänäkökulman Suomen tilanteen vaativuuteen tarjoaa työn tuottavuus, jonka kehitys on meillä ollut heikkoa finanssikriisistä lähtien. Tuottavuus määrittää pitkällä ajalla talouskasvun, koska mahdollisuudet työn määrän lisäämisen ovat melko rajalliset.

Koronakriisi luo lisää paineita tuottavuuden nostamiseen. Siinä onnistuminen sanelee sen, millaisen koronan jälkeisen talouden osaamme rakentaa.

Talouden syvät taantumet heikentävät työn tuottavuutta. Niin kävi finanssikriisin jälkeen, ja koronakriisillä voi olla samanlainen vaikutus. Kun kriisin pituutta ja vakavuutta on erittäin vaikea hahmottaa, vähenevät tuottavuutta luovat teknologia- ja muut investoinnit. Tästäkin syystä vie useita vuosia ennen kuin koronan aiheuttama monttu maamme taloudessa on kokonaan lapioitu umpeen. Vielä suurempi vaikutus tulee siitä, että korona tuo talouden toimintaan ja rakenteeseen useita vuosia kestäviä muutoksia, joista osa saattaa olla pysyviä.

Työn tuottavuus Suomessa

Indeksoitu 1975 = 100

Työn tuottavuus määrittää talouskasvun 2/2

Koronasta nousu ei ole tavanomaista talouden toipumista, vaan sopeutumista uudenlaisiin rakenteisiin ja toimintatapoihin.

Muutokset tapahtuvat yritystasolla, ja koronan jälkeisissä oloissa menestyvän yrityssectän nousu on vaativa ja pitkäaikainen työ.

Kasvu ei tule itsestään eikä vanhalla rakenteella.

Tilauuskannan ja liikevaihdon lasku paljastavat: käänne parempaan ei lähellä 1/2

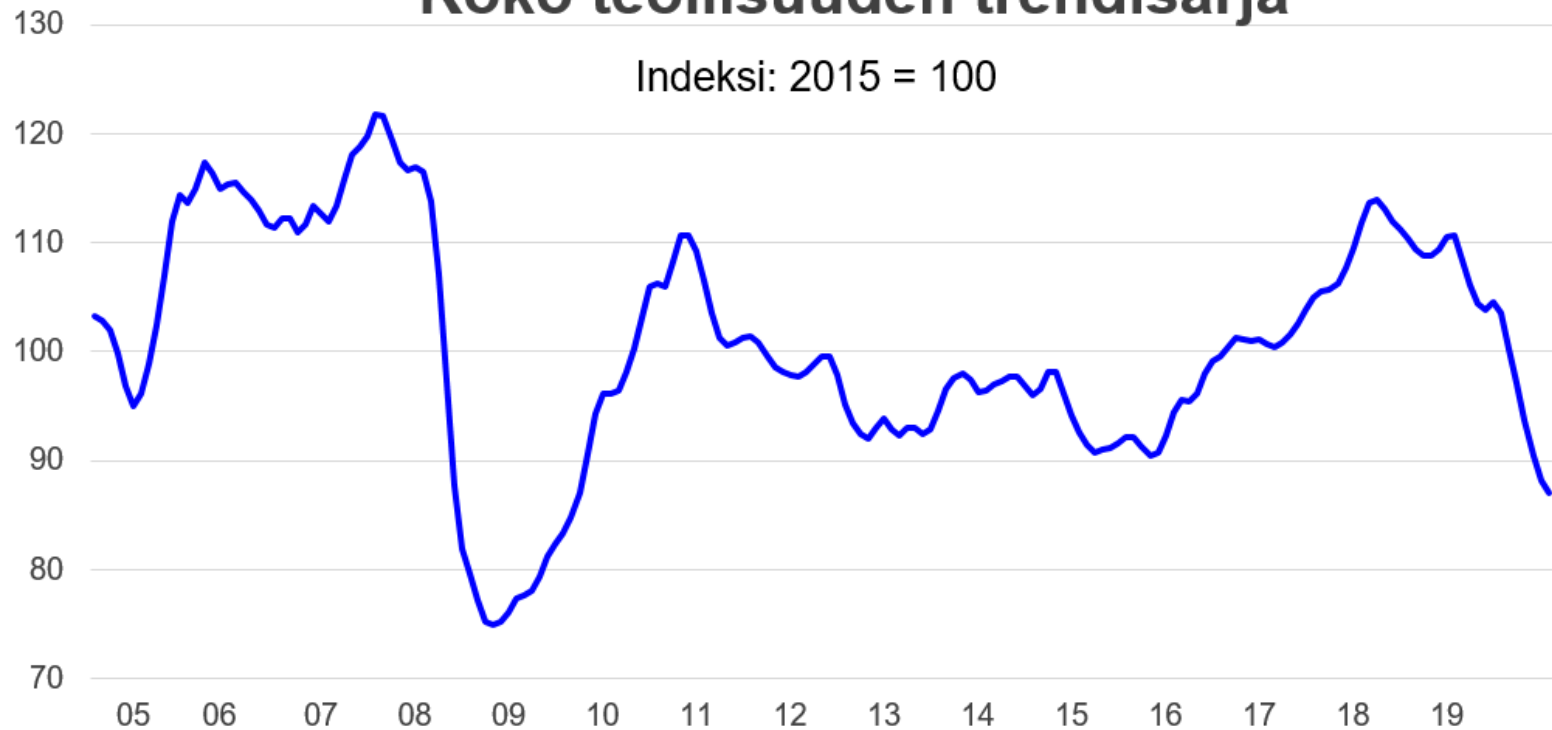
Teollisuuden uusien tilauksien määrä ennakoi tuotannon käännteitä ja koko talouden kehitystä. On huomattava, että uusien tilauksien määrä kääntyi loivaan alamäkeen jo vuoden 2018 puolivälissä.

Kansainvälisen talouden häiriöihin ja heikkenemiseen nähden suomalaisyritysten tilauuskanta säilyi silti melko hyvällä tasolla aina alkuvuoteen saakka.

Tilauuskanta on nyt laskussa, eikä uutta käännettä parempaan ole pian näkyvissä. Tammi–heinäkuussa tilausten määrä väheni runsaat 14 prosenttia. Metalli- ja paperiteollisuudessa lasku oli vielä huomattavasti suurempi.

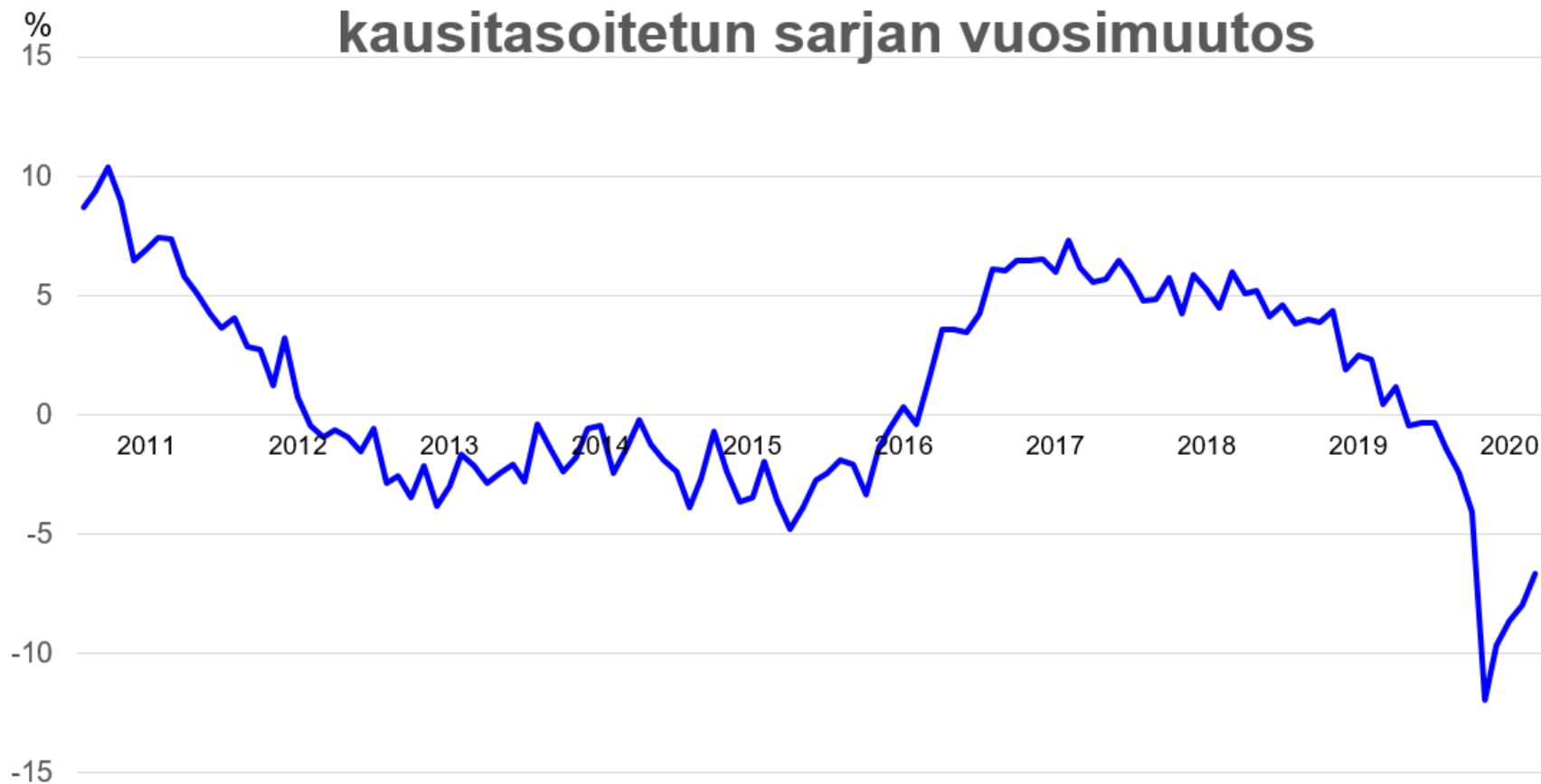
Käänne parempaan koko taloudessa ei ole kovin lähellä. Tulkintaa vahvistaa suurten yritysten liikevaihdon selvä alaneminen.

Suomen teollisuuden uudet tilaukset – Koko teollisuuden trendisarja

Lähde: Tilastokeskus

Suurten yritysten liikevaihtoennakko: kausitasoitettun sarjan vuosimuutos

Lähde: Tilastokeskus

Tilauskannan ja liikevaihdon lasku paljastavat: käänne parempaan ei lähellä 2/2

Yritysten liikevaihdon kuvaaja kertoo lähimenneisyydestä, mutta sen viesti on selvä. Suurten yritysten liikevaihto kehittyy toimialoitain eri tahtiin, mutta trendi on kokonaisuudessaan jyrkästi laskeva. Nousua uuteen kasvuun saadaan odottaa. Tulkintaa perustelevat ulkomaisen kysynnän epävarmuus ja vaisut investointinäkymät.

Tilastokeskuksen julkistama liikevaihtoennakko kattaa kaikki päätoimialat sekä noin 70 prosenttia kaikkien Suomessa toimivien yritysten liikevaihdosta. Yritysten päätavoitteina ovat nyt toiminnan tehostaminen ja tuottavuuden nosto.

Kasvu on suurelta osin haettava kansainvälisiltä markkinoilta – myös pk-sektorilla. Korona-aikana Finnvera pyrkii auttamaan kriisin yli kaikkia elinkelpoisia yrityksiä. Normaalioloissa Finnveran pk-rahoituksen painopiste on kasvua ja kansainvälistymistä tavoittelevissa yrityksissä. Viime vuonna näiden yritysten rahoitus kattoi 45 prosenttia Finnveran kaikesta pk-rahoituksesta.

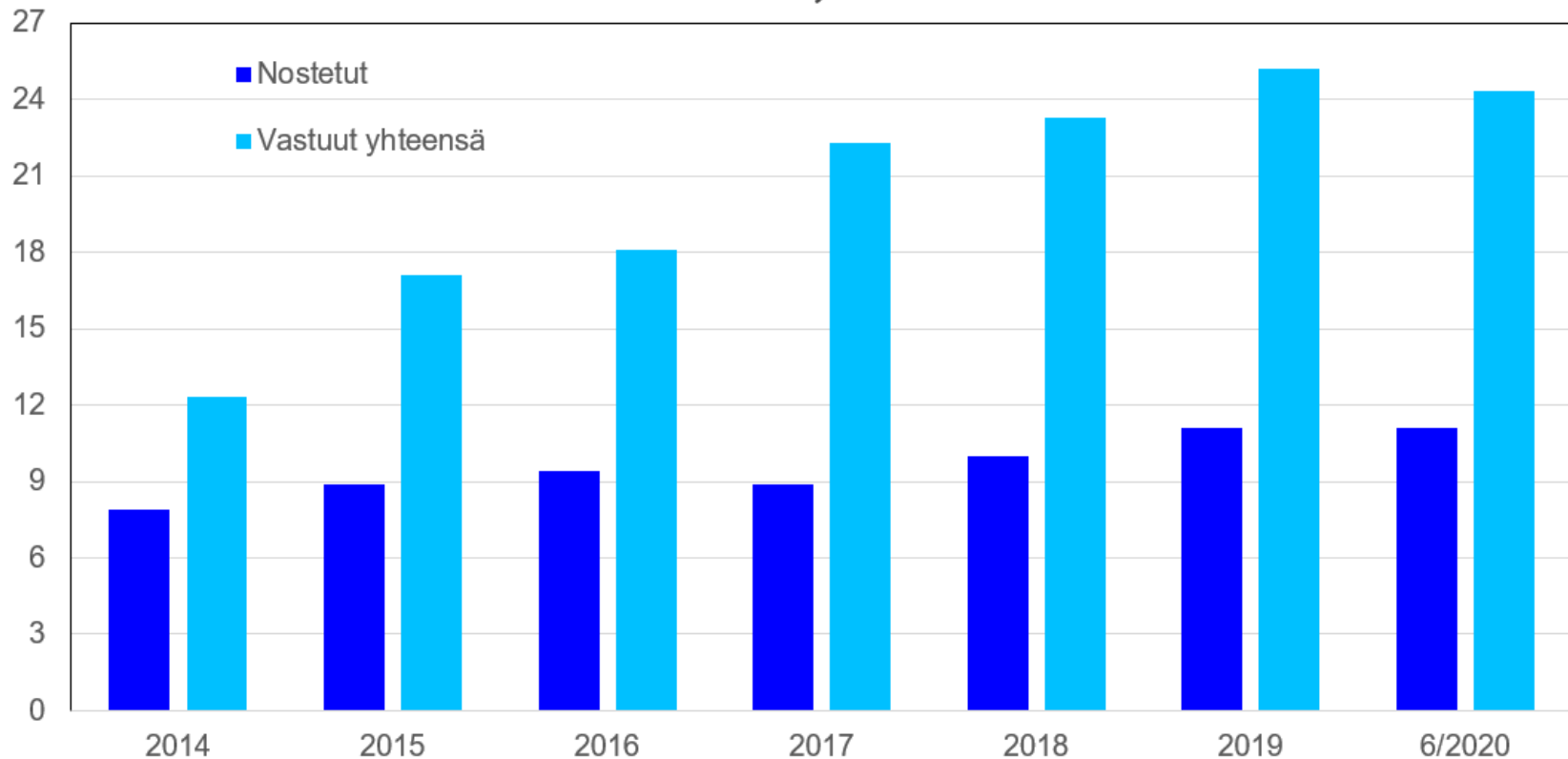
Viennin rahoitus on osa kilpailukykyä 1/2

Yritykset kilpailevat kansainvälisillä markkinoilla tuotteidensa laadulla, hinnalla sekä toimitusvarmuudella. Mutta osa kansainvälistä kilpailukykyä on myös viennin rahoitus, joka usein avaa pääsyn tarjouskilpailuihin ja joka on osa ulkomaiselle asiakkaalle myytävää kokonaisuutta. Tähän tarvitaan Finnveran takuita. Niinpä vientitakuut ovat keskeinen osa viennin kilpailukykyä, mikä korostuu entisestään koronakriisin takia.

Finnveralla on EU-komission poikkeusluvalla mahdollisuus myöntää luottovakuutuksia myös niin sanottuihin kaupallisen riskin maihin kuten EU-maihin vuoden 2020 loppuun saakka. Koronan aiheuttamassa tilanteessa kaikki viennin edellytyksiä lisäävät ja kauppasuhteita ylläpitävät toimenpiteet ovat tärkeitä. Luottovakuutuksille on tässä tilanteessa tarvetta, vaikka korona heijastuukin viennin määriin ja rajoittaa vakuutusten kysyntää.

Näkymien heikentymisestä kertoo myös se, että koronatilanteen takia suuryrityksille on pk-yritysten tavoin toteutettu runsaasti rahoituksen uudelleen järjestelyjä, ja tarve rahoitusjärjestelyille näyttää jatkuvan.

Finnveran suuryritysasiakkaiden vientitakuut, mrd. €

Viennin rahoitus on osa kilpailukykyä 2/2

Rahoituksen kysyntä vaihtelee suuryritysten keskuudessa nyt selvästi toimialoittain: kärjessä on telesektori, mutta monilla teollisuuden aloilla on hiljaisempaa.

Tammi–kesäkuussa 2020 Finnvera myönsi uusia vientitakuita 1,7 miljardia euroa, mikä oli vajaan neljänneksen vähemmän kuin vuotta aiemmin. Suuri vaihtelu takuiden volyymeissa on kuitenkin tavallista ja suuret yksittäiset hankkeet vaikuttavat vuosittaisiin takuumääriin.

Kesäkuun lopun tilanteessa Finnveran nostetuista vastuista valtaosa keskittyi kolmelle päätoimialalle: telesektori 3,9 miljardia, alus- ja telakkateollisuus 3,8 miljardia ja metsäteollisuus 1,5 miljardia euroa.

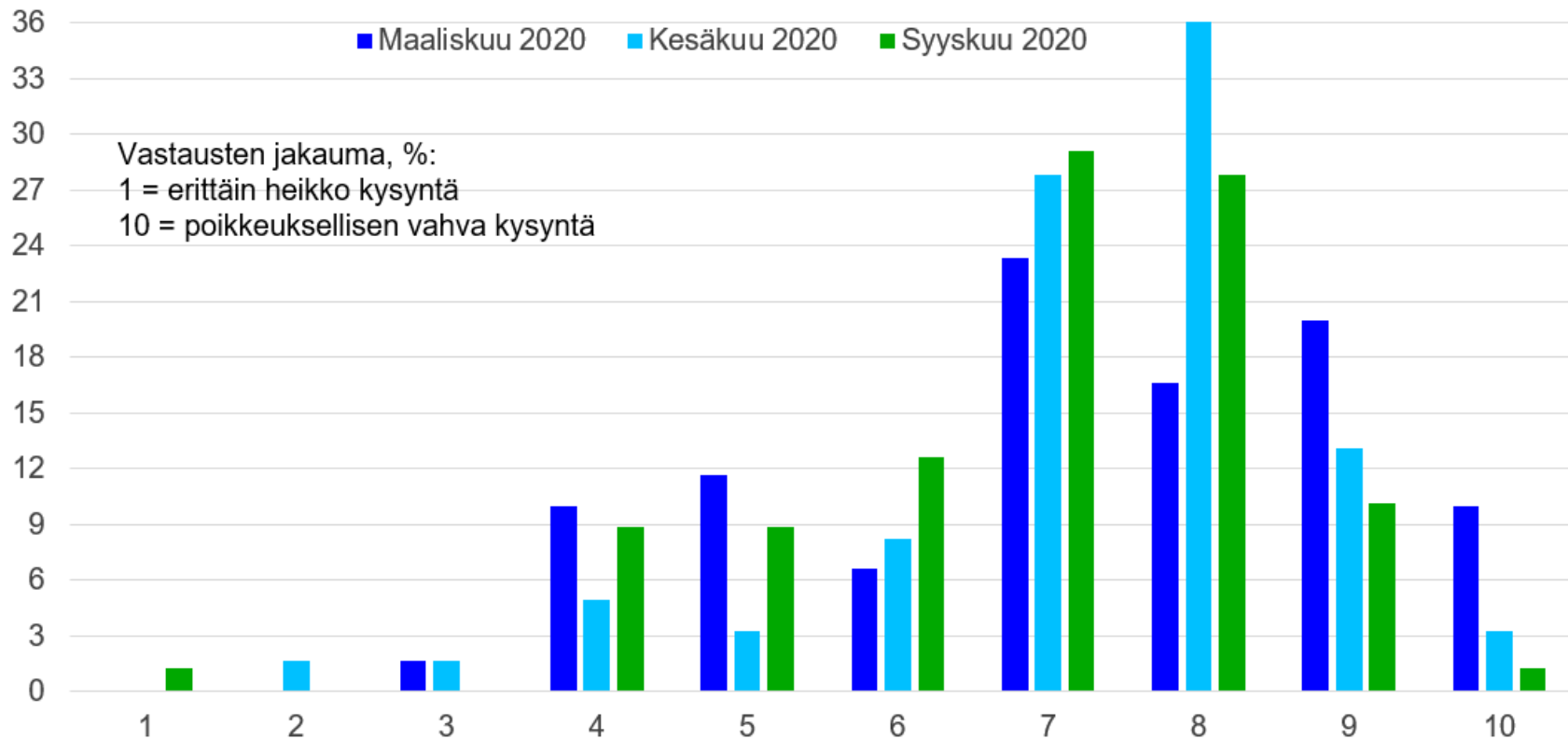
Yritysrahoitusmittari: Rahoituksen kysyntä kohdistuu käyttöpääomaan

Finnvera kysyi syyskuun lopulla, viikolla 40, eri puolilla Suomea sekä pk- että suuryritysten parissa työskenteleviltä rahoituspäälliköiltään, aluejohtajiltaan sekä luottopäätösyksiköltään näkemyksiä yritysrahoituksen lähiajan näkymistä.

Vastauksia saatiin 79 kappaletta, ja ne koskevat käsityksiä yritysrahoituksen koko kentästä, eivät yksin Finnveran palveluja. Vastaajien enemmistö työskentelee pk-yritysten rahoituksen piirissä.

Lähes 30 prosenttia vastaajista antoi kysynnän voimakkuudelle arvon 7 ja toiset lähes 30 prosenttia 8. Vastausten painottuminen asteikon yläpäähän kuvaa tilanteen vakavuutta ja tarvetta rahoituksen järjestelyille.

Finnveran yritysrahoitusmittari: Näkemys yritysrahoituksen kysynnästä tulevien 6 kk aikana

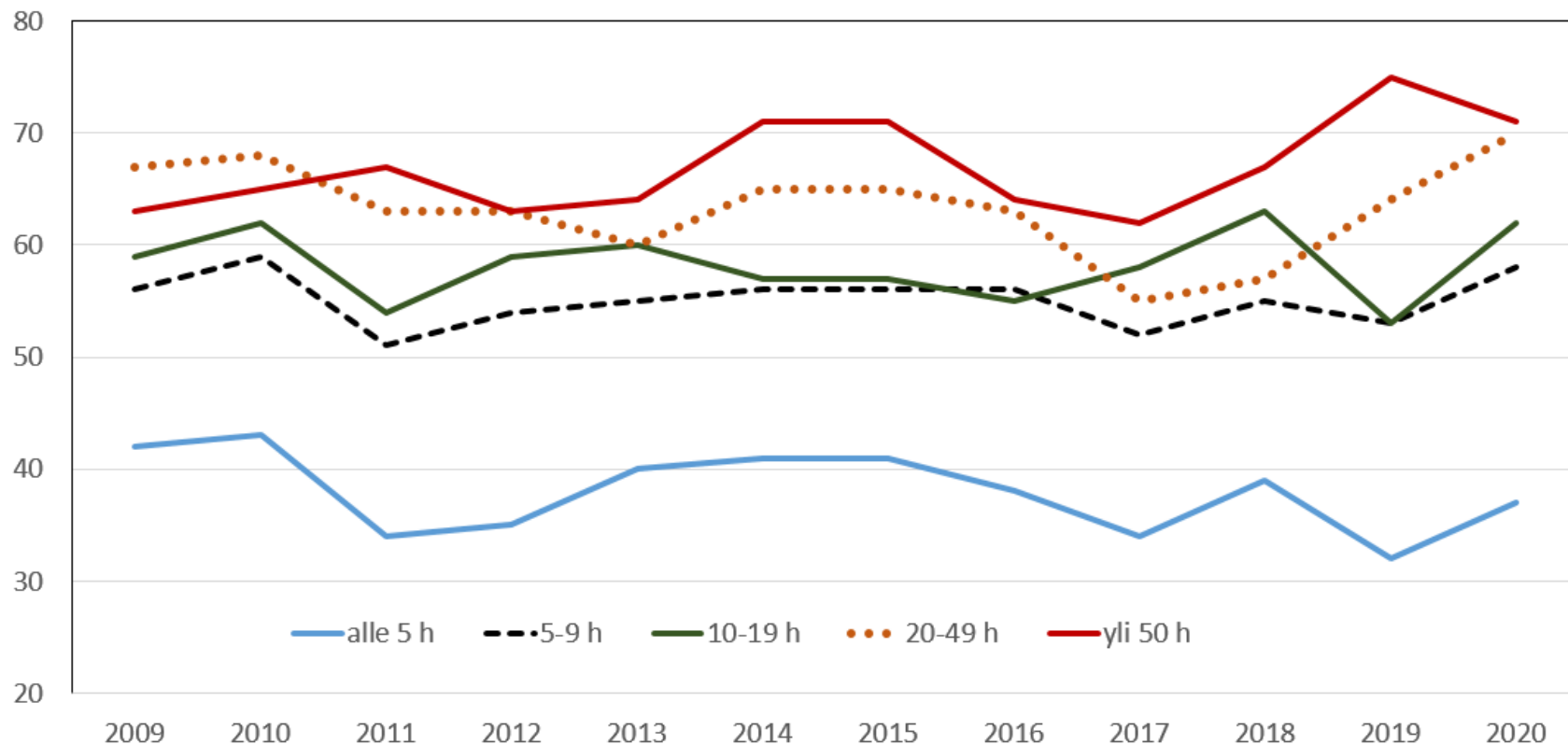
Kyselyn vapaita kommentteja 1/2

- Lyhennysvapaiden uusi kierros on alussa, mutta tarpeen määrä ja pankkien joustavuus ovat vielä kysymysmerkki. Varsinkin ravintola- ja matkailualalta niitä tulee runsaasti.
- Yrityksen näytöt kulujen sopeuttamisesta, realistinen kassavirta ja kohtuullinen taserakenne auttavat toisella lyhennysvapaiden hakemisen kierroksella.
- Suuryritysten tilanne on pääsääntöisesti edelleen hyvä, ja pääomahyödykkeiden viennissä rahoituksen järjestymisen merkitys kasvaa.
- Yritysten luottokelpoisuus heikkenee ja toimintaa supistetaan, eikä tämä välttämättä johda rahoituksen kysyntään.
- Yritysten luottoluokitukset putoavat tältä vuodelta laadittavien tilinpäätösten seurauksena.
- Lisää kassavirtaa täytyy alkaa kertyä viimeistään Q1-Q2/2021, muuten rytisee.

Kyselyn vapaita kommentteja 2/2

- Yritysten tarve avustuksiin kasvaa, lainarahaa vältellään viimeiseen asti. Tunnusluvut ja reittaukset heikkenevät, konkurssveja tulee.
- Teollisuuden ja rakentamisen näkymät heikkenevät tilauskannan supistumisen myötä.
- Oman pääoman ehtoiset rahoittajat ovat vetäytyneet.
- Vahvat yritykset (joita on 20 %) investoivat ja kehittävät liiketoimintaansa. Tulokunto ja luottokelpoisuus heikkenevät 80 %:lla yrityksistä.
- Yritysten väliset erot ovat suuria ja kasvussa, joten ketteryys ja elinvoimaisuus ovat ratkaisevia tekijöitä jatkoon pääsyssä.

Pk-yritykset joilla on lainaa rahoituslaitoksilta, %

Lähde: Finnveran, Suomen Yrittäjien ja työ- ja elinkeinoministeriön Pk-yritysbarometrit (syksyn barometrit) 2009-2020

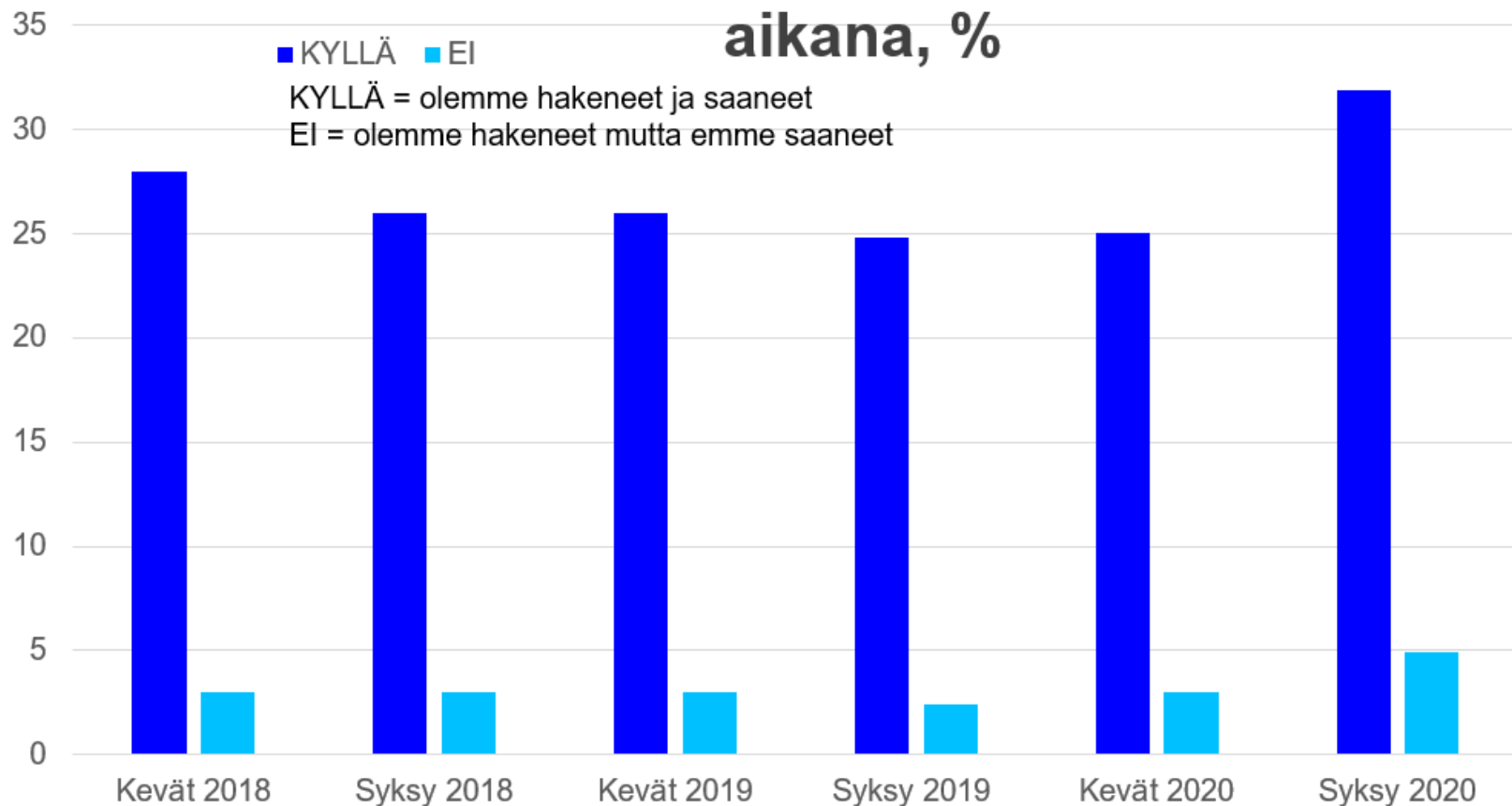
Rahoitusta on ollut saatavilla ja sitä on otettu

Pk-yritysten rahoitus on Suomessa, kuten muissakin maissa, hyvin pankkikeskeistä. Pk-yritysbarometrissa noin 70 prosenttia vastaajista nimeää vuodesta toiseen pankit päärahoittajikseen. Rahoituksen saatavuus ja ehdot ovat pysyvä keskustelun aihe, ja niihin vaikuttavat yritysten talous, liiketoiminnan rakenne ja oleellisesti myös pankkitoiminnan sääntely.

Pääsääntöisesti Finnvera täydentää pk-yritysten pankkirahoitusta eikä toimi ainoana rahoittajana. Sääntely näkyi jo ennen koronaa siinä, että pk-yritykset ovat raportoineet vakuusvaatimusten kasvaneen. Toisaalta sääntely lisää Finnveran tarvetta toimia vakuuspulan paikkaajana ja riskien jakajana.

Yritysten kasvun ja investointien kannalta on oleellista, että rahoitusmarkkinat toimivat hyvin ja että luottokelpoiset yritykset löytävät hankkeisiinsa ulkoista rahoitusta kohtuullisin ehdoin. Syyskuun Pk-yritysbarometrin mukaan rahoituksen kysyntä on voimistunut. Rahoituksen saatavuus on hieman vaikeutunut, mutta tilanteen muutos on pieni. Noin 5 prosenttia yrityksistä ei ole saanut hakemaansa rahoitusta.

Pk-yritysten rahoituksen saatavuus 12 kk aikana, %

Pankkien yritysluottokanta kasvoi selvästi koronan ensivaiheessa 1/2

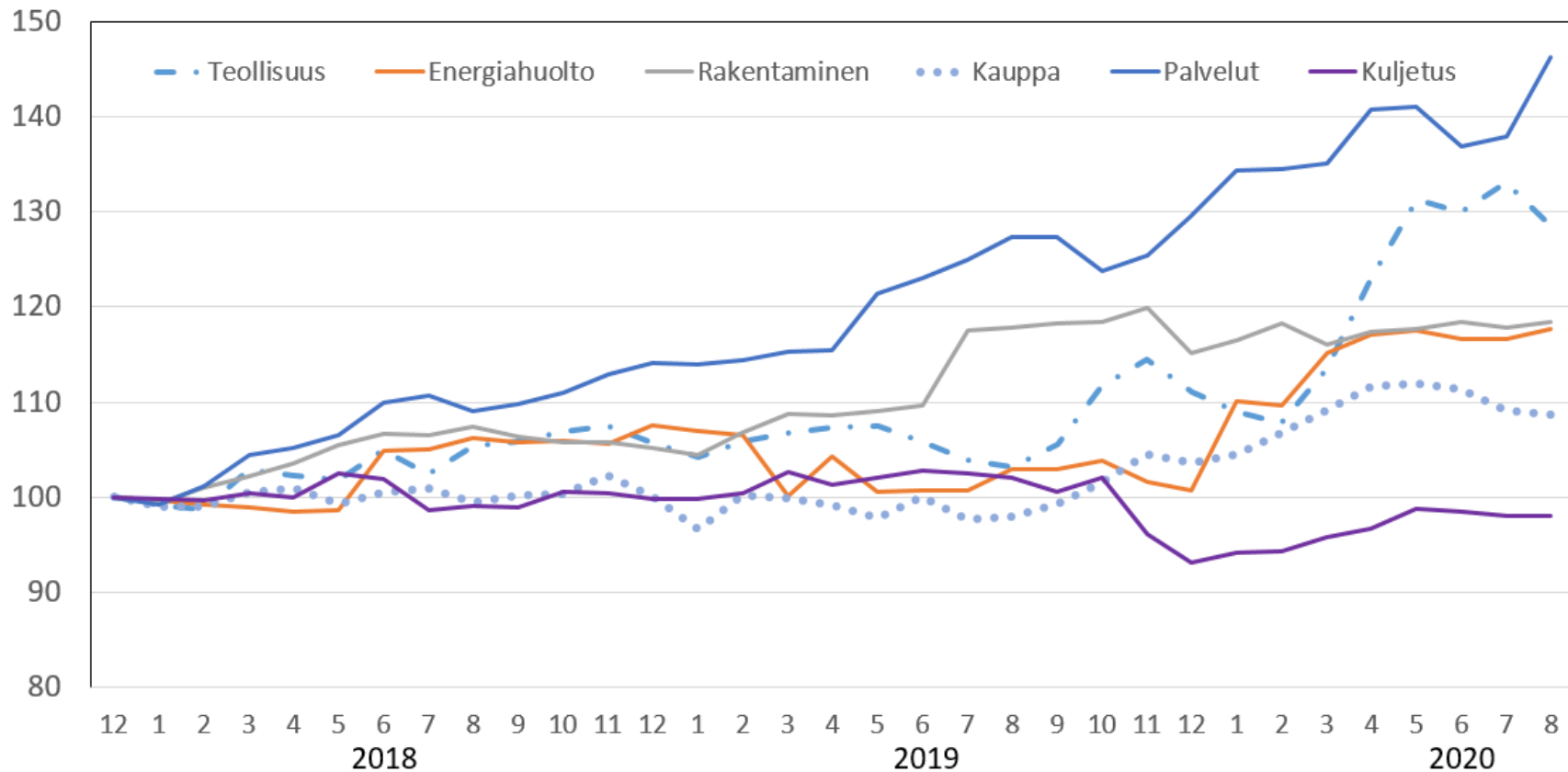
Hidas talouskasvu ennen koronakriisiä näkyi myös pankkien yritysluottojen melko vaisuna kysyntänä. Esimerkiksi teollisuuden pankkiluottojen kanta pysyi lähes 10 vuoden ajan noin 8 miljardissa eurossa. Palvelualoilla ja rakentamisessa luottokanta kasvoi, mutta vain maltillisesti.

Koronakriisin alussa tuli selväksi, että vain rajallinen osa pk-yrityksistä oli valmis ottamaan uutta lainaa näissä oloissa. Pankkien yritysluottokanta kuitenkin kasvoi viime keväänä, ja joillakin aloilla, kuten teollisuudessa, kasvu jopa nopeutui.

Tämän vuoden maalisi–elokuussa pankkien yritysluottokanta kasvoi 10–11 prosentin vuosivauhtia, kun se viime vuonna vastaavalla jaksolla oli 3–4 prosentin luokkaa. Tänä vuonna yritysluottokanta on kasvanut jo 4,5 miljardia euroa, eli noin 3 miljardia enemmän kuin viime vuonna.

Pankkien yritysluottokannan muutos päätoimialoittain

Indeksoitu, joulukuu 2017 = 100

Pankkien yritysluottokanta kasvoi selvästi koronan ensivaiheessa 2/2

Osa luottokannan kasvusta on ”harhaa”, joka johtuu siitä, että lyhennysvapaista haettiin keväällä laajasti. Niiden vaikutuksesta luottokanta ei sula läheskään normaalia vauhtia. Suomen Pankin tietojen mukaan lyhennysvapaista sovittiin erityisesti toukokuussa, jolloin niiden määrä oli yli 2 miljardia euroa.

Maalis–heinäkuussa lyhennysvapaiden yhteismäärä oli yli 6 miljardia euroa. Koska valtaosa vapaista sovittiin 6 kuukauden mittaisiksi, käydään kuluvaan syksyn aikana uusi – ja todennäköisesti hankalampi - neuvottelukierros lyhennysvapaista pankkien ja yritysten välillä. Luottoriskien näkökulmasta koronan vaikutuksia ei vielä tiedetä.

Finanssivalvonnan mukaan pankkien järjestämättömien yritysluottojen osuus yritysluottokannasta oli tämän vuoden toisen neljänneksen lopussa 2,8 prosenttia eli saman verran kuin viime vuoden alkupuolella. Tämän vuoden lopun tilanne tulee kertomaan selvemmin, miten yritykset ovat pystyneet hoitamaan lainojaan.

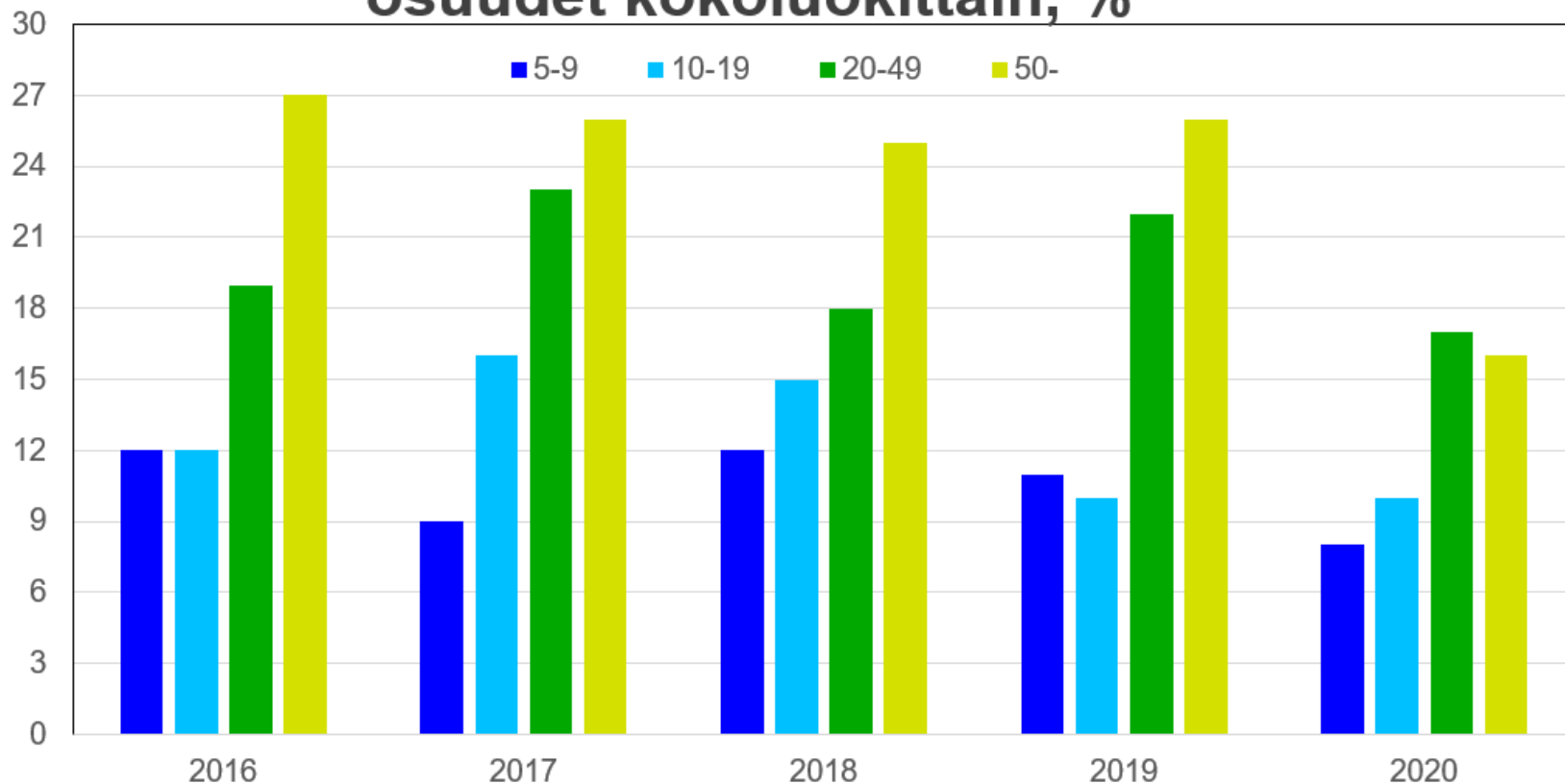
Milloin kasvuhakuisuudelle on taas eväitä? 1/2

Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on Pk-barometrien mukaan ollut vuosien mittaan varsin vakaa, noin 10 prosenttia, melkeinpä suhdanteista riippumatta. Nyt osuus putosi ymmärrettävästi 7 prosenttiin. Osuutta pitää matalana yleensä se, että vain muutama prosentti kaikkein pienimmistä, enintään 4 henkeä työllistävistä yrityksistä tavoittelee nopeaa kasvua.

Koronakriisin luoma heikko talouden tila ja suuri epävarmuus ovat nyt pudottaneet erityisesti suurempien pk-yritysten kasvuhakuisuutta. Nyt niistä vain 16 prosenttia kertoo olevansa voimakkaasti kasvuhakuisia, kun osuus vuosi sitten oli 10 prosenttiyksikköä korkeampi.

Yritykset, joilla on yleensä laaja liiketoiminta ja parhaat edellytykset nopeaan kasvuun ja sen rahoittamiseen, keskittyvät nyt hengissä säilymiseen. Tilanne on varsin ymmärrettävä, mutta pitkittyessään se nakertaa taloutemme kasvupotentiaalia valitettavan paljon.

Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuudet kokoluokittain, %

Lähde: Finnveran, Suomen Yrittäjien ja työ- ja elinkeinoministeriön Pk-yritysbarometrit (syksyn barometrit) 2016-2020

Milloin kasvuhakuisuudelle on taas eväitä? 2/2

Kasvuhalukkuuden palautuminen ja uusi nousu edellyttävät sitä, että nykyisestä poikkeustilanteesta päästään yli pienin vaurioin. Yritysten uudistuminen ja kasvu ovat aina vaativia prosesseja, eikä Suomella ole varaa menettää vakaita ja kasvukykyisiä yrityksiä.

Korona testaa sekä yritysten sopeutumiskykyä, pankkien ja muiden rahoittajien joustoa, että talouspolitiikan reaktionopeutta ja toimien osumatarkkuutta.

Kiitos.

Lisätiedot:

Timo Lindholm, pääekonomisti, Finnvera,
puh. 050 303 9398